

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1a
2513 AA 'S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon (070) 333 44 44
Telefax (070) 333 40 33

Uw brief

Ons kenmerk

AVB/VDB/04 13352

Onderwerp

SER-advies uitbreiding toepassingsgebied
arbeidsomstandighedenregelgeving
zelfstandigen

Datum

29 april 2004

Op 28 april 2003 heb ik namens het kabinet advies gevraagd aan de Sociaal-Economische Raad (SER) over de uitbreiding van het toepassingsgebied van de arbeidsomstandighedenregelgeving (arboregelgeving) op zelfstandigen voor zeer ernstige arbeidsrisico's. De Commissie Arbeidsomstandigheden heeft namens de Raad het advies uitgebracht op 20 februari 2004. Hierbij doe ik u voornoemd advies toekomen, inclusief de daarbij behorende adviesaanvraag. De Commissie Arbeidsomstandigheden van de SER heeft ingestemd met de kabinetsvoorstellen, met uitzondering van één lid van werkgeverszijde.

Ter toelichting hierop vat ik het advies van de SER en de aanvraag samen aan de hand van drie aspecten.

Het eerste aspect betreft het van toepassing verklaren van een beperkt deel van de arbo-regelgeving op alle zelfstandigen¹ voorzover het gaat om levensbedreigende arbeidsrisico's. Daarbij gaat het alleen om materiële bepalingen en worden algemeen geldende systeemverplichtingen (zoals de verplichte toets door een arbodienst op de risico-inventarisatie en -evaluatie) buiten beschouwing gelaten. Op dit moment is op zelfstandigen slechts een beperkt aantal bepalingen van toepassing. Deze bepalingen zijn gericht op het bestrijden van bijzondere gevaren, zoals genoemd in artikel 9.5 van het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit). Dit betreft arboregelgeving voor zelfstandigen op de bouwplaats² maar bijvoorbeeld ook het werken met bepaalde gevaarlijke stoffen (zoals asbest, kwarts en zandsteen), het verrichten van duik- en caissonarbeid, het werken aan elektrische installaties, het bedienen van torenkranen en funderingsmachines en het werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen.

¹ Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat dit ook personen betreft die vallen onder de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers, en vergelijkbare verordeningen van provincie en gemeenten.

² Op grond van artikel 2.39 Arbobesluit.

In de adviesaanvraag werd voorgesteld om de toepassing van de bestaande arboregelgeving op zelfstandigen uit te breiden. Dit gebeurt door bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet 1998 (Arbowet) en het Arbobesluit, die opgenomen zijn in de lijst met ernstig beboetbare feiten³, op zelfstandigen van toepassing te verklaren. Het gaat hierbij om werkzaamheden en situaties waaraan bijzondere gevaren voor de veiligheid of de gezondheid zijn verbonden. Tevens worden op zelfstandigen van toepassing enkele bepalingen uit de Arbowet en het Arbobesluit zelf die gericht zijn op het voorkomen van zeer ernstige risico's die strafrechtelijk zijn gesanctioneerd⁴.

De SER onderkent de noodzaak van de voorgestelde uitbreiding van de werkingssfeer van de arboregelgeving die de adviesaanvraag voorstelt. De SER vindt dat in dit geval uitgangspunt bij de beantwoording moet zijn dat de situatie waarin gewerkt wordt veilig is voor een ieder die werkt. Daarom stemt de SER in met het uitbreidingsvoorstel van het kabinet. De SER wijst erop dat het niet alleen gaat om mogelijke risico's voor werknemers in de werksituatie en mogelijke effecten voor de samenleving als geheel, maar ook om mogelijke effecten voor willekeurige andere derden, die zich al dan niet toevalligerwijs in de werksituatie bevinden. Te denken valt aan bezoekers, klanten, passanten en leveranciers. De SER verwacht dat de voorgestelde uitbreiding van de reikwijdte van de arboregelgeving zal leiden tot een vergroting van de uitvoeringslast voor de betrokken zelfstandigen. Gezien de eerdergenoemde overwegingen is de SER echter van mening dat het borgen van een veilige werksituatie voor een ieder die aan het werk is in elke economische sector, gegeven het feit dat het gaat om levensbedreigende risico's, zodanig zwaar hoort te wegen dat het middel van wet- en regelgeving niet kan ontbreken.

Het tweede aspect ziet op het wel of niet uitzonderen van de categorie zelfstandig werkende prostituees. Deze aparte vermelding vloeit voort uit de motie Barth⁵, naar aanleiding van de opheffing van het bordeelverbod. Deze motie bevat het verzoek om bij algemene maatregel van bestuur (delen van) de Arbowet ook op zelfstandige prostituees van toepassing te verklaren. Conform de adviesaanvraag zullen de daarbij aangegeven bepalingen van de arboregelgeving ook gaan gelden voor zelfstandig werkende prostituees, te weten voorzover er sprake is van bijzondere gevaren voor de veiligheid en gezondheid. Het kabinet acht het niet wenselijk om specifieke regelgeving te creëren voor zelfstandig werkende prostituees. De SER onderschrijft ook de visie van het kabinet op dit punt.

Het derde aspect betreft het voorstel om de bepalingen uit de arboregelgeving voor zelfstandigen ook op de werkgever van toepassing te verklaren (een uitbreiding van de kring van personen). Dit kan uiteraard alleen als de werkgever een 'natuurlijk persoon' is (de natuurlijke werkgever). De arboregelgeving geeft een werkgever de opdracht ervoor te zorgen dat de bepalingen uit deze regelgeving voor en door werknemers worden nageleefd. Deze werkgever zelf is, tenzij hij in dienst is van een juridische entiteit onder wiens gezag hij werkzaam is, niet gehouden om voor zichzelf de arboregelgeving na te leven.

³ Deze lijst is opgenomen in bijlage 2 bij beleidsregel 33 van de Beleidsregels Arbeidsomstandighedenwetgeving en als bijlage 4 bij het advies gevoegd.

⁴ Zowel de bepalingen uit de arboregelgeving die nu al gelden voor zelfstandigen als de bepalingen uit het uitbreidingsvoorstel komen aan de orde in het vervolg van dit advies.

⁵ Motie Bath, TK 1999-2000, 25 437, nr. 21, verzoekt in de context van 'opheffing van het bordeelverbod' een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 16, zevende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 van toepassing te verklaren op zelfstandig werkende prostituees.

De vreemde situatie kan dan ontstaan dat als gevolg van het uitbreidingsvoorstel een zelfstandige wél onder de werkingssfeer van de arboregeling valt, althans voor een aantal ernstige (levensbedreigende) risico's, maar dat hij zich aan dat regime zou kunnen onttrekken op het moment dat hij de status van werkgever krijgt door een of meer werknemers in dienst te nemen. Om dit te voorkomen omvat het uitbreidingsvoorstel ook de (natuurlijke) werkgever. De voorgestelde uitbreiding laat onverlet dat al bestaande verplichtingen van de natuurlijke werkgever jegens zijn werknemers(s) van kracht blijven. De SER onderkent ook hier de noodzaak van de voorgestelde uitbreiding van de werkingssfeer van de arboregeling die de adviesaanvraag voorstelt.

In algemene zin merkt de SER op dat hij van oordeel is dat de Arbowet zo transparant en effectief mogelijk moet zijn, en nodigt daarbij de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit om bij de aanstaande evaluatie van de Arbowet, de huidige Arbowet en -regeling te bezien vanuit dit uitgangspunt. Dit zou kunnen leiden tot meer eenduidige regels en tot vermindering van de uitvoeringslast.

De SER wijst er ook op dat naast wetgeving (een combinatie van) andere middelen ingezet kunnen worden om een preventiecultuur onder zelfstandigen te creëren en te bevorderen. Hierbij denkt de SER onder meer aan het sluiten van arboconvenanten, best practices en het aanmoedigen van belanghebbenden om bewuster te worden van veilig werkgedrag. De SER onderstreept daarbij het belang van goede voorlichting en ontwikkeling ervan in samenwerking met de vertegenwoordigende brancheorganisaties.

Om aan het positieve SER-advies uitvoering te geven ga ik de Arbowet en het Arbobesluit aanpassen. Dit betreft met name wijziging van artikel 9.5 van het Arbobesluit dat betrekking heeft op zelfstandigen. Hierin dienen de artikelen van het Arbobesluit en de Arbowet opgenomen te worden die betrekking hebben op werkzaamheden en situaties die een zeer ernstig gevaar (kunnen) opleveren voor zelfstandigen en de omgeving. Om dit mogelijk te maken is eerst een aanpassing van de Arbowet nodig. Dit om ondermeer wijziging van artikel 9.5 mogelijk te maken en het opnemen van de definitie van zelfstandigen in artikel 1 van de Arbowet. Ik ben voornemens om nog deze zomer een wetsvoorstel daartoe bij uw Kamer in te dienen.

De voorgestelde uitbreiding van de arboregeling voor zelfstandigen zal niet leiden tot administratieve verplichtingen. Zoals al eerder aangegeven door de SER kan er sprake zijn van een beperkte vergroting van de uitvoeringslast. Ik verwacht dat de uitvoeringslasten voor zelfstandigen die al veilig werken nihil zullen zijn en dat deze zeer beperkt zullen zijn voor zelfstandigen die nog niet zo werken. Uiteraard zal een nadere uitwerking van mogelijke uitvoeringslasten bij het wetsvoorstel worden gevoegd (bedrijfseffectentoets). Ten aanzien van de handhaving wordt uitgegaan van een meeneembeleid. Dit betekent dat bij inspectieprojecten in bedrijfstakken en bij hoog risico onderwerpen ook zelfstandigen worden genomen.

Ten slotte meld ik u dat ik met extra voorlichting de preventiecultuur voor veilig werkgedrag bij zeer ernstige risico's van zelfstandigen ga stimuleren. Nagegaan zal worden welke bijdrage belangengroeperingen van zelfstandigen of brancheorganisaties hieraan kunnen leveren.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(M. Rutte)

Bijlage:

- Advies Uitbreiding toepassingsgebied arboregelgeving op zelfstandigen. Commissie Arbeidsomstandigheden van de Sociaal-Economische Raad, 20 februari 2004.